

Gula stjørnan

Tilfarið er ætlað miðdeild

Institut for Menneskerettigheder hevur gjørt tilfarið. Rithøvundar vóru Cecilia Decara, Karen Ewers Haahr og Marianne Nøhr Larsen. Ritstjóri var Cecilia Decara. Amnesty Føroyar hevur umsett til føroyskt.

UM UPPGÁVUNA

Uppgávan snýr seg um at hugleiða um samleika og normar við støði í teknifiliminum "It takes all kinds", sum snýr seg um at vaksa upp og vera trúgv/ur ímóti sær sjálvum.

ENDAMÁLID

Endamálið við uppgávuni er:

- at næmingarnir hugsa um, hvussu normar ávirka okkara atferð, útsjónd, kynsligu sannføring og samleika og eisini okkara sjálvsfatan og fatan av øðrum
- at styrkja førleikarnar hjá næmingunum at greina, hugsa og virka í mun til hesar normar. Harumframt at virða valini hjá øðrum og at viðgera tær jaligu síðurnar av at bróta við normarnar.

Leinkja til teknifilm:

https://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=bMDIisiPKDXc

LEIÐBEINING

Byrja við at tosa við næmingarnar um hugtakið "normur"

- vita tit, hvat ein normur er?
- hvør avgerð hvussu normar eru?

Greið frá, at normar kunnu lýsast sum ávísar reglur ella væntanir, sum vit hava til okkum menniskju. Ávísir eginleikar, útsjónd v.m. síggja vit sum rættir og aðrir skeivir. Summir normar hjálpa fólki at vera saman við øðrum við virðing. At duga at lurta í flokkinum uttan at avbróta er eitt dømi um ein týdningarmiklan og jaligan norm. Tað er eisini sosialir normar, sum eru festir í lóg. T.d. er tað ikki góðtikið at stjála, og tað er eisini bannað við lóg.

Vís næmingunum á nakrar normar, sum kunnu virka jálígir fyri summi og neiligir fyri onnur. Tað kann t.d. vera normar fyri útsjónd, klæði og áhugamál, normar fyri at vera fólkalig/ur, at vera ein góður vinur, hvussu vit heilsa hvørjum øðrum við at kyssa á kinn, taka í hondina á fólki og klemmast.

Tú kanst halda fram at spyrja spurningar sum hesar:

- hvar læra vit at tosa virðiliga og at vera ein góður vinur?
- eru ymiskar væntanir til gentur og dreingir?
- hvat hendir, um gentur og dreingir ikki fylgja hesum væntanum ella normum?
- eru tað eisni normar fyri, hvørjum vit verða forelskað í ella ganga saman við?

Greið næmingunum frá, at tað eru normar um samleikan hjá kynunum. Hesir kunnu sigast at vera teir mest grundleggjandi og týðandi normarnir í okkara samfelagi. Normurin sigur, at tað eru grundleggjandi munir á monnum og kvinnum. T.d. sigur hesin normurin eisini, at dreingir eiga at vera forelskaðir í gentum, og at gentir eiga at vera forelskaðar í dreingjum.

Spyr næmingarnar:

- hvat hendur, um onkur ikki livir upp til hesar normarnar? Kunnu tit koma í tankar um nakað?

Greið næmingunum frá, at neiligir normar ofta kunnu avmarka lívið, og kann føra til happing og mismun. Tú kanst seta henda spurningin:

- heldur tú, at summi mennsikju broyta ella rætta teirra atferð alt eftir, hvørjum tey eru saman við? T.d. um tey eru saman við familjuni ella eru saman við flokkinum. Hví man so vera?

KJAK UM TEKNIFILMIN

Vís næmingunum teknifilmin "It takes all kinds" í flokkinum eina ella tvær ferðir.

Bið ein næming endurgeva søgugongdina í filminum. Syrg fyri at tær týdningarmiklu hendingarnar eru við (tú kanst lesa tær í søgugongdini á næstu síðu), so næmingarnir veruliga skilja, hvat teknifilmurin snýr seg um.

Kjakist um hugsanirnar um teknifilmin við at seta spurningar sum:

- hvat halda tit, at filmurin snýr seg um?
- í teknifilminum undirvísir lærarin skapunum í, at tey antin skulu vera ljósabláir trýkantar ella ljósareyðir rundingar. Tann ljósablái tríkanturinn skal spæla ein riddari í einum ævintýri og skal spæla sterkur og harður. Hvussu hóskar hetta saman við kjakinum um normar, tit júst hava havt?
- Hví heldur tú, at skapini í teknifilminum byrja at skifta skap og lit og verða til ljósareyðar trýkantar og ljósabláar rundingar?
- Í teknifilminum roynir ljósareyði rundingurin at hjálpa stjørnini at sleppa inn í veitsluna við at boyggja armarnar inn móti búkinum á stjørnini. Stjørnan sleppur nú gjøgnum trikantaðu hurðina og í veitsluna. Meðan gula stjørnan (sum nú er ein tríkantur) dansar og stuttleikar sær, verður hon aftur til eina stjørnu. Bráðliga slóknar tónleikurin. Øll hini skapini hyggja eftir stjørnini, tí nú síggja tey, at hon er øðrvísi.
- Hví halda tit, at stjørnan verður flóv?

HUGLEIÐING OG SAMANUMTØKA

Enda uppgávuna við at spyrja:

- hvat halda tit um hesa uppgávuna?
- lærdu tit nakað nýtt?

SØGUGONGD

Filmurinn byggir á ta sannroynd, at tað eru fastir normar, sum vit vænta, at øll menniskju passa inn í.

SØGUGONGDIN

1. Ein ljósareyður rundingur og ein ljósabláur tríkantur sita heima og hyggja eftir fótíbólti í sjónvarpinum. Tann ljósareyði rundingurin skal føða, og tey verða koyrd á sjúkrahúsið í einum sjúkrabili.
2. Eftir at ljósareyði rundingurin hevur átt, hyggja tey eftir øllum teimum nýføddu skapunum á sjúkrahúsinum. Øll hava ymisk skap og litir. Teirra nýfødða barn er ein lítill, gul stjærna.
3. Stjærnan verður eldri, og gongur nú í skúla. Hon situr í flokshølinum sum einasta gula stjærnan. Lærarin undirvísir smáu skapunum í, hvussu tey antin skulu vera ljósareyðir rundingar ella ljósabláir tríkantar. Ljósablái tríkantururin skal vera riddari í einum ævintýri og spæla sterkur og harður.
4. Bráðliga byrja skapini at skifta skap og lit, so tey hóska til normarnar. Tey verða øll ljósareyðir rundingar og ljósabláir tríkantar.
5. Foreldrini hjá stjærnunni bíða uttan fyri skúlan eftir henni. Tey smáu skapini renna heim frá skúla – øll uttan stjærnan hava broytt skap. Tey øll eru ógvuliga glað.
6. Nú er stjærnan blivin tannáringur, og tað er floksveitsla. Tað eru tvær hurðar at sleppa inn í veitsluna – ein formað sum ein rundingur og ein sum ein tríkantur. Øll fara inn uttan stjærnan, tí hon passar ikki inn.
7. Ein vinur hjá stjærnunni roynir at hjálpa henni inn við at boyggja armarnar inn móti búkinum. Stjærnan passar nú inn gjøgnum tríkantaðu hurðina.
8. Í veitsluni er ein plátuvendari, og øll skapini eru á dansigólvinum. Men meðan tann gula stjærnan (sum nú er ein gulur tríkantur) dansar og stuttleikar sær, verður hon aftur til eina stjærnu.
9. Bráðliga steðgar tónleikurin. Øll skapini hyggja eftir stjærnirnar, tí tey síggja at stjærnan hevur eitt øðrvísi skap.
10. Men so – við íblástri frá stjærnunni – byrja øll skapini í rúminum at skifta skap og lit. Tey verða grøn, appelsingul, ljósablá og ljósareyð og dansa og stuttleika sær enn meir.
11. Tá veitslan er liðug fer lítla, gula stjærnan glað heim, og hurðin, sum áður hevði eitt tríkantað og eitt runt hol, er nú eitt stórt hol í veggnum, sum øll skap sleppa ígjøgnum.